

Umsögn um drög að tillögu til þingsályktunar um framkvæmdaáætlun í málefnum innflytjenda fyrir árin 2026–2029**Mál nr. S-37/2026**

Háskóli Íslands fagnar því að íslenskunám og notkun tungumálsins í daglegu lífi séu sett í forgang í drögum að framkvæmdaáætluninni. Sérstaklega er jákvætt að stefnt sé að því að tryggja aðgengi að íslenskunámi um land allt, að kostnaður verði ekki hindrun, að nám verði sveigjanlegt og að byggt verði á hæfniviðmiðum og áreiðanlegu stöðumati samkvæmt Evrópska tungumálarammanum.

Til að markmiðin nái fram að ganga þarf þó að skýra betur forsendur framkvæmdar. Í drögunum vantar kostnaðarmat og óljóst er hver beri ábyrgð á þeim kostnaði sem fellur til. Þegar um er að ræða innviðauppbýggingu, þróun gæðakerfa, prófahald og stafrænt aðgengi að viðmiðum og efni þarf að koma skýrt fram hvort aðgerðir rúmist innan fjárheimilda eða kalli á nýjar fjárveitingar, og hvernig ábyrgð og fjármögnun skiptist.

Í þessu samhengi er mikilvægt að líta á háskóla sem hluta af menntaumhverfi Íslands og lykilaðila í að tryggja jafnt aðgengi að menntun. Tungumálafærni hefur bein áhrif á námsframvindu og þátttöku og því skiptir máli að byggja á þeirri þekkingu og reynslu sem þegar er til staðar innan háskólasamfélagsins. Það á sérstaklega við um íslensku sem annað mál og mat á færni. Innan Háskóla Íslands er fyrirliggjandi sérþekking á tileinkun annars máls, kennslufræði tungumála og námsmati, auk þróunarvinnu á sviði stöðumats. Stærsta verkefnið nú er því að tryggja að þessir innviðir nýtist öllum í framkvæmd — að próf, viðmið og stafrænt efni séu viðhaldið, þróað og gert aðgengilegt til lengri tíma. Til þess þarf stöðuga fjármögnun; án hennar verður aðgengi ójafnt, jafnvel þótt vilji og þekking séu til staðar.

Að lokum er rétt að minna á að háskólar gegna lykilhlutverki í samfélagsþróun. Þeir mennta fagfólk, byggja upp þekkingu og móta forsendur þátttöku og jafnréttis til framtíðar. Því er ekki nóg að bjóða nám; tryggja þarf að nemendur — með ólíkan tungumála- og menningarbakgrunn og ólíkar aðstæður — geti raunverulega nýtt sér háskólamenntun og lokið námi. Það krefst varanlegrar innleiðingar þar sem ábyrgð, markmið, eftirfylgni og fjármögnun fara saman, þannig að inngilding verði hluti af sjálfbærri starfsemi menntakerfisins.

Virðingarfyllst,

Silja Bára Ómarsdóttir

rektor Háskóla Íslands